

Socioekonomická studie mikroregionu Frýdlantsko

C. Návrhová část - Alternativy sociálně-ekonomického rozvoje mikroregionu

Únor 2008

nadace rozvoje
občanské společnosti

Studie vznikla v rámci projektu Alternativy pro Frýdlantsko, který koordinuje Jizersko-ještědský horský spolek. Projekt je podpořen grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu.

Obsah

	1
Socioekonomická studie mikroregionu Frýdlantsko.....	1
C. Návrhová část - Alternativy sociálně-ekonomického rozvoje mikroregionu.....	1
Únor 2008	1
<u>Obsah.....</u>	<u>3</u>
<u>1. Metodika.....</u>	<u>5</u>
<u>1.1. Návrh rozvojových konceptů a scénářů.....</u>	<u>6</u>
<u>1.2. Formulace příležitostí a hrozeb.....</u>	<u>7</u>
<u>1.3. Návrh intervencí.....</u>	<u>7</u>
<u>2. Přehled rozvojových vizí a scénářů.....</u>	<u>8</u>
<u>2.1. Scénář 1 - „Turistika“.....</u>	<u>8</u>
Rozvojová vize.....	8
Scénář.....	8
<u>2.2. Scénář 2 - „Předměstí“.....</u>	<u>9</u>
Rozvojová vize.....	10
Scénář.....	10
<u>2.3. Scénář 3 - „Výroba“.....</u>	<u>10</u>
Rozvojová vize.....	11
Scénář.....	11
<u>2.4. Scénář 4 - „Udržitelnost“.....</u>	<u>12</u>
Rozvojová vize.....	12
Scénář.....	12
<u>2.5. Scénář 5 - „Periferie“.....</u>	<u>13</u>
Rozvojová vize.....	13
Scénář.....	13
<u>3. Příležitosti a hrozby jednotlivých scénářů.....</u>	<u>15</u>
Scénář 1 - „Turistika“.....	15
Scénář 2 - „Předměstí“.....	16
Scénář 3 - „Výroba“.....	16
Scénář 4 - „Udržitelnost“.....	17
Scénář 5 - „Periferie“.....	17
<u>4. Možnosti intervencí místních subjektů veřejné správy.....</u>	<u>18</u>
<u>4.1. Scénář 1 - „Turistika“.....</u>	<u>18</u>
Klíčové cíle scénáře.....	18

Návrh opatření.....	18
4.2. Scénář 2 - „Předměstí“.....	19
Klíčové cíle scénáře.....	19
Návrh opatření.....	19
4.3. Scénář 3 - „Výroba“.....	20
Klíčové cíle scénáře.....	20
Návrh opatření.....	20
4.4. Scénář 4 - „Udržitelnost“.....	21
Klíčové cíle scénáře.....	21
Návrh opatření.....	21

1. Metodika

Cílem části C je navrhnout a charakterizovat alternativní rozvojové koncepty území, vyhodnotit příležitosti a hrozby s nimi spojené a navrhnout strategie a opatření k jednotlivým rozvojovým konceptům, která zvýší pravděpodobnost jejich naplnění. Zatímco analýza území v části A používá induktivní postup, tedy na základě zjištěných skutečností dochází k formulaci obecnějších závěrů, návrh rozvojových konceptů je postaven převážně deduktivně, tzn. od dedukcí formulované pětice rozvojových konceptů postupuje k jejich podrobné specifikaci.

Část C se tudíž skládá z několika úrovní:

- Návrh rozvojových konceptů - formulovány jako alternativní rozvojové vize vycházející ze specifik území zjištěných v analýze (část A), pro podrobnější popis je použita metoda rozvojových scénářů
- Formulace příležitostí a hrozeb vázaných na jednotlivé rozvojové scénáře
- Návrh strategií a opatření směřujících k naplnění jednotlivých rozvojových konceptů

Skelet části C tvoří 5 alternativních rozvojových vizí a k nim příslušejících scénářů. V části B pracuje studie se 3 subscenáři, které se od sebe liší mírou naplnění jednoho z 5 hlavních scénářů (toho, který předpokládá zimní cestovní ruch jako hlavní ekonomické odvětví regionu). Celkem tedy části B a C obsahují 5+3 scénáře:

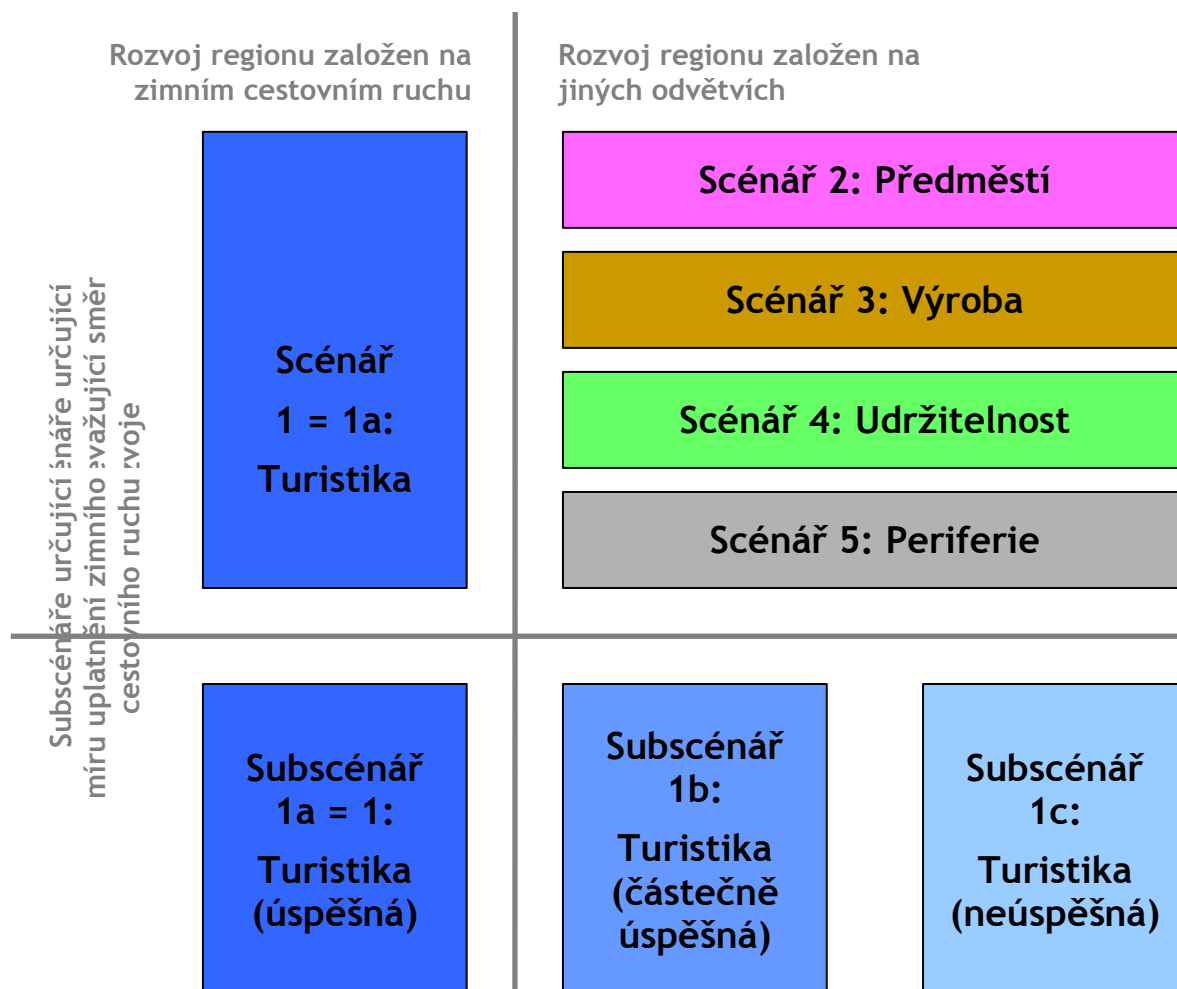
- 5 rozvojových scénářů jednotně popsanych v části C,
- 3 subscenáře popsane v části B, rozpracovávající první z „hlavních“ scénářů, jehož pilířem je zimní cestovní ruch.

Vazby mezi jednotlivými scénáři ilustruje následující obrázek.

V levé části schématu jsou uvedené scénáře (resp. jediný scénář) předpokládající, že klíčovým odvětvím rozvoje regionu bude cestovní ruch, zejména pak sjezdové lyžování a další zimní sporty. V pravé části obrázku jsou naopak umístěné scénáře předpokládající dominanci jiných odvětví, přičemž místo „lyžařského“ scénáře se zde uplatňují subscenáře, v nichž je sjezdové lyžování a zimní cestovní ruch vůbec pouze doplňkovým odvětvím.

Horní část schématu obsahuje pouze hlavní scénáře, jejichž charakteristika je předmětem části C. Naopak v dolní části schématu jsou vypsány pouze subscenáře, které jsou charakterizovány podrobněji, a to v části B.

Obrázek 1: Logika formulace rozvojových scénářů a subscénářů

1.1.Návrh rozvojových konceptů a scénářů

Návrh rozvojových konceptů je formulací pěti alternativních rozvojových vizí regionu. Jsou formulované s ohledem na specifika regionu a jsou de facto výsledkem unikátní kombinace jevů a procesů, která přispěje k naplnění každé jednotlivé vize. Formulováno je celkem 5 alternativních rozvojových vizí. Vize jsou z logiky věci psány pozitivně, tedy především jako možnosti, které regionu daný směr rozvoje nabízí. Každá rozvojová vize je dále rozpracovaná metodou scénářů, které jsou alternativním popisem budoucího vývoje, přičemž každý scénář vymezuje „mantinely“, v rámci nichž se vývoj regionu bude ubírat. Scénáře nejsou kvantifikovanou či exaktní predikcí budoucnosti (už jen proto, že jich je vymezeno celkem pět), ale vymezením extrémů a hranic „prostoru“, jímž se vývoj regionu bude ubírat. Vize a scénáře jsou záměrně formulované extrémně, aby ukázaly, „co vše se na Frýdlantsku může stát“. Pětici vizí a k nim příslušejících scénářů si tedy lze představit jako pětiúhelník, v jehož středu je současný stav regionu. Vrcholy pětiúhelníku představují jednotlivé vize a scénáře, přičemž skutečný vývoj regionu se bude pohybovat uvnitř pětiúhelníku, tzn. uplatní se v něm nejméně dvě, ale možná i všech pět rozvojových vizí. Jednotlivé scénáře popisují budoucí rozvoj v oblastech ekonomického rozvoje, sociálního a lidského potenciálu i životního prostředí.

1.2. Formulace příležitostí a hrozeb

Každý z rozvojových scénářů na sebe přirozeně váže některé příležitosti a některé hrozby. Přestože některé scénáře lze vnímat jako převážně pozitivní a jiné jako převážně negativní obraz budoucího vývoje, žádný ze scénářů na sebe nesoustředí pouze příležitosti nebo pouze hrozby. Jednotlivé příležitosti a hrozby byly formulovány jako průnik expertního pohledu zástupců zpracovatele a zadavatele (celkem 8 osob), který se opírá o závěry sociálně-ekonomické analýzy v části A a o formulaci rozvojových scénářů.

1.3. Návrh intervencí

Z předchozích odstavců vyplývá, že rozvojové scénáře představují unikátní kombinaci jevů a procesů, které přispějí k jejich naplnění. Jednotlivé scénáře však nelze chápat jako danost. To, jakým směrem se rozvoj regionu bude ubírat, závisí přirozeně na vývoji vnějšího prostředí (Libereckého kraje, Česka, Evropy i světa), ale také na aktivitách a rozhodnutích místních subjektů. Z jejich pohledu představují jednotlivé scénáře de facto možnost zvolit, jakými způsoby je možné region dále rozvíjet, přičemž je samozřejmé, že možnost ovlivnit vývoj regionu není nekonečná.

Možnosti, jak mohou místní aktéři přispět k naplnění každého z prvních čtyř rozvojových scénářů, jsou popsány ve třetí úrovni části C. Pátý rozvojový scénář je formulován jako převážně nežádoucí směr rozvoje a strategie a opatření pro něj tudíž nejsou zpracovány.

2. Přehled rozvojových vizí a scénářů

2.1. Scénář 1 - „Turistika“

Pravděpodobnost převážného uplatnění: 15 %

(Tento scénář se kryje se subs scénářem 1a popsáním v části B.1.)

„Turistický“ scénář předpokládá, že rozvoj regionu Frýdlantsko bude založen na cestovním ruchu. Cestovní ruch, resp. jeho role v regionálním rozvoji, bývá často přeceňován. Ve skutečnosti může být cestovní ruch hnacím odvětvím jen v regionech, které k němu mají mimořádné předpoklady na straně nabídky (dostatek atraktivit, atrakcí, služeb, vhodná infrastruktura a institucionální prostředí) i poptávky (dostatečná geografická blízkost vhodných cílových skupin). Současně platí, že cestovní ruch může být hnacím odvětvím jen v případě, kdy ho charakterizuje určitá míra „masovosti“, která zajišťuje dostatek pracovních míst a zisků místních podnikatelů z cestovního ruchu. Příkladem jsou některé lokality zapsané na Seznamu světového dědictví UNESCO, středomořská prázdninová letoviska nebo alpská zimní střediska.

Pokud by se tento scénář měl v případě Frýdlantska naplnit, může být onou „hnací“ formou cestovního ruchu například zimní turistika. Pro některé jiné formy cestovního ruchu buď Frýdlantsko nemá vhodné předpoklady, nebo se jedná o nemasové formy, na nichž nemůže být postavena ekonomika celého regionu.

Úspěšnost scénáře bude záviset na budoucím vývoji klimatu v oblasti a délce souvislé sněhové pokrývky v zimním období. Jeho pouze letní alternativa na bázi cyklistiky a dalších doprovodných např. adrenalinových sportů (paragliding, Mountains tubes, ...) není reálná, protože nebude schopna zajistit takový počet návštěvníků, kteří by dostatečně stimulovali ekonomický rozvoj oblasti.

Nutno dodat, že předpoklad, že ekonomický rozvoj Frýdlantska bude podle tohoto scénáře založen na cestovním ruchu, neznamená, že se cestovní ruch v jiných scénářích neuplatňuje. U jiných scénářů však cestovní ruch tvoří doplňkové odvětví.

Rozvojová vize

Frýdlantsko se stane turistickou destinací, která bude těžit především ze zimního cestovního ruchu postaveného na existenci jednoho nebo více významných areálů pro sjezdové lyžování. Hlavní částí turistické sezóny bude zimní část roku, ale velká část aktivit a pracovních míst v cestovním ruchu bude i existovat i v letním období. Na sjezdové areály v bezprostřední blízkosti Jizerských hor budou vázané turistické služby rozmístěné i v dalších městech a obcích Frýdlantska. Jednotliví poskytovatelé služeb budou svou nabídku koordinovat v rámci destinační organizace.

Scénář

Na Frýdlantsku vznikne nový lyžařský areál, příp. více areálů. Na nové lanovky a vleky v těchto areálech se v krátké době naváží doprovodné služby cestovního ruchu. Sjezdové lyžování se z ekonomického hlediska stane hlavní formou cestovního ruchu, běžecké lyžování bude formou doplňkovou. Frýdlantsko se tak stane klastrem cestovního ruchu, jehož jádro s koncentrací hlavních služeb bude na jihovýchodě a jihu území, doprovodné služby však budou lokalizovány také v dalších částech Frýdlantska. Cestovní ruch se pro Frýdlantsko stane důležitým ekonomickým odvětvím. Hlavní sezónou bude zimní období, cestovní ruch však bude na Frýdlantsku významný i ve zbývajících částech roku, zejména během letních prázdnin.

Rozvoj cestovního ruchu bude na straně poptávky doprovázen výrazným růstem počtu návštěvníků. Bude se jednat o návštěvníky přijíždějící do oblasti primárně za lyžováním, zejména sjezdovým. To na jedné straně výrazně zvýší příjmy provozovatelů těchto služeb, které jsou se sjezdovým lyžováním slučitelné, na straně druhé však nelze očekávat výraznější zájem uvedených skupin návštěvníků o některé „měkčí“ formy cestovního ruchu, pro něž má Frýdlantsko rovněž předpoklady (např. poznávací cestovní ruch). Cestovní ruch na Frýdlantsku se stane masovou záležitostí, což přinese pozitiva (růst příjmů podnikatelů, růst počtu pracovních míst) i negativa (ztráta původního sociálního prostředí, „odosobnění“ regionu, nárůst dopravy). Charakter území se změní na typické zimní středisko cestovního ruchu.

Protože areál leží dále od hlavních zdrojových oblastí návštěvníků, velká část z nich bude na Frýdlantsko přijíždět za několikadenními nebo týdenními pobyty. To bude stimulovat nabídku turistických balíčků - souhrnných nabídek pro vícedenní pobyty. Tyto balíčky budou zahrnovat i doprovodné služby pro návštěvníky (ubytování, stravování, další zimní sporty apod.), což umožní participaci na ekonomickém rozvoji také subjektům na území těchto obcí, na jejichž území se lyžařské areály nenacházejí. Podnikatelé za účasti měst a obcí za tímto účelem vytvoří destinační organizaci s jednotnou a provázanou nabídkou turistických služeb, která bude řídit rozvoj cestovního ruchu v území.

Zatímco pro podnikatele v regionu bude rozvoj zimního cestovního ruchu představovat výrazné zvýšení příjmů, což přinese regionu žádoucí ekonomický rozvoj a snížení nezaměstnanosti, dopady na rozpočty měst a obcí budou spíše záporné. Růst na příjmové stránce (ubytovací poplatky, poplatky za parkování, daňové výnosy na základě rozpočtového určení daní apod.) bude v úhrnu rozpočtu spíše malou sumou. Růst výdajů vyvolaný požadavky na zvýšení kapacity infrastruktury (dopravní i technické) bude naopak výrazný.

2.2.Scénář 2 - „Předměstí“

Pravděpodobnost převážného uplatnění: 10 %

Scénář předpokládá, že rozvoj regionu bude ovlivněn zejména postupujícím provazováním Frýdlantska s Libercem a jeho aglomerací. Je zjevné, že zde působí řada faktorů, které tomuto procesu brání, a tudíž činí tento scénář relativně málo pravděpodobným. Tyto faktory vycházejí z „izolace“ Frýdlantska, které je od Liberecka odděleno Jizerskými horami s obtížnou prostupností (zvláště dopravní), přičemž zbývající část hranice Frýdlantska tvoří státní hranice s Polskem. Dalším důvodem je venkovský charakter území (přestože se jedná o území s tradicí průmyslové výroby), daný např. nízkou hustotou zalidnění nebo nízkou vzdělanostní úrovní.

Uvedené faktory brzdí rozvoj funkčního zázemí liberecké aglomerace směrem na sever, kde Frýdlantsko leží. Přesto je však možné, že dlouhodobě se na Frýdlantsku bude proces suburbanizace a uplatňovat ve větší míře hlavně v jižní části území. Podporuje jej především geografická blízkost Liberci, potenciál pro zlepšení dopravní obslužnosti, oslabování významu státní hranice nebo slábnutí zim v posledních letech, které se projevuje zkracováním doby, kdy jsou některé silnice vedoucí na Frýdlantsko neprůjezdné.

Uplatnění tohoto scénáře je možné pouze za předpokladu mimořádného rozvoje Liberecko-Jablonecké aglomerace spojené s nárůstem počtu obyvatel v aglomeraci a s omezením nebo nemožností využití přirozeného rozvojového potenciálu této aglomerace v ose Tanvald - Jablonec - Liberec - Hrádek n. Nisou - Žitava a doplňkovou osou rozvíjející se podél komunikace R10 ve směru Liberec - Boskovice n. Mohelkou - Turnov.

Rozvoj bydlení spojený se suburbanizací se může rozvíjet dvěma způsoby, jednak skokovou - hierarchickou difuzí přímo ve Frýdlantu a jednak dotykovou - kontaktní difuzí do obcí, které těsně navazují na již zasažené území. Jedná se především o sídla Albrechtice a

Dětřichov a dále některá další sídla podél silnice I/13. Nelze očekávat, že suburbanizační potenciál města Frýdlant v Čechách by významně ovlivnil rozvoj okolních sídel.

V každém případě je zjevné, že se jedná o relativně málo pravděpodobný scénář a že jeho naplnění je možné teprve v delším časovém horizontu (v řádu desítek let). Současně je samozřejmé, že uvedený scénář neznámá, že se z Frýdlantska stane městským regionem. Scénář předpokládá spíše rozšíření městského způsobu života a některých jevů spojených s rezidenční, případně komerční suburbanizací (nové rezidenční lokality, nové komerční zóny vázané na Liberec apod.).

Rozvojová vize

Frýdlantsko se stane územím úzce spjatým s Libercem a jeho aglomerací. Dopravní dostupnost regionu bude zajištěna modernizovanou silniční sítí a integrovaným systémem veřejné dopravy, jehož páteří budou železnice. V regionu vzniknou nové rezidenční i komerční lokality na okraji stávajících sídel. Obojí bude úzce vázané na Liberec, který posílí svou roli hlavního cílového bodu vyjížděky za prací i ekonomického centra pro frýdlantský region. Dominující funkcí Frýdlantska bude bydlení, doprovázené lehkou výrobou a službami. V návaznosti na suburbanizaci se postupně změní i sociální skladba a styl života obyvatel.

Scénář

Nárůst perifernosti Frýdlantska se v důsledku oslabování významu státní hranice postupně zastaví. Roli sehraje také zlepšení dopravního napojení Frýdlantska směrem do Čech. Hlavní silnice I/13 bude zmodernizována stejně jako obě další hlavní spojnice Frýdlantska s Libereckem a Jabloncem. Spolu se zkracováním zimního období, kdy je průjezd těmito komunikacemi znesnadněn nebo znemožněn kvůli sněhu a ledovce, se tím usnadní a urychlí doprava do Liberce. Frýdlantsko se zapojí do vznikající integrace veřejné dopravy na Liberecku. Železniční tratě projdou technickými úpravami a přestupy mezi vlakovými spoji budou lépe provázány, což zvýší využití železniční dopravy při každodenní dojížděce do zaměstnání. Na železniční spoje, které budou páteří veřejné dopravy, naváží spoje autobusové. Dopravní zátěž se výrazně zvýší, což pravděpodobně vyvolá lokální zhoršení stavu životního prostředí (zejména ovzduší).

V důsledku toho se Frýdlantsko (zprvu především jeho jižní části) stane atraktivnějším regionem pro trvalé bydlení. Faktické rozšíření nabídky zaměstnání o pracovní místa v Liberci a jeho okolí sníží míru nezaměstnanosti na Frýdlantsku a životní úroveň jeho obyvatel. Na Frýdlantsko se v důsledku toho začnou ve větší míře stěhovat lidé mladšího a středního věku a s vyšší úrovní vzdělání. Tím dojde k zastavení úbytku počtu obyvatel a k posílení sociálního statusu území. Na druhé straně původní obyvatelé (zejména ti starší nebo s nižším vzděláním) se budou na nové podmínky adaptovat obtížněji, což pravděpodobně povede k dalšímu oslabení jejich sociální pozice a životní úrovně a ke vzniku určitého napětí mezi nimi a nově příchozími obyvateli.

Frýdlantsko se stane v delším časovém období regionem s dominancí funkce bydlení. S růstem obytné funkce budou postupně revitalizována města a obce, čímž dojde ke zlepšení jejich fyzického vzhledu.

2.3.Scénář 3 - „Výroba“

Pravděpodobnost převážného uplatnění: 25 %

Scénář se pokouší využít tradici výroby ve zpracovatelském a textilním průmyslu, který se v OPR Frýdlant historicky vyvíjel od poloviny 19. století. Širší rozvinutí a uplatnění této tradice je možné díky poloze regionu v oblasti Trojmezí a možnosti kooperace nebo odbytu bez celních nebo jiných omezení v rámci sjednoceného trhu EU. Nevýhodou je ostrá

konkurence pro některé typy výroby především v některých rychle se rozvíjejících ekonomikách Asie. Budoucí vývoj bude do značné míry závislý na společném postoji států EU k dovozu textilního a dalšího zboží z těchto zemí.

„Výrobní“ scénář předpokládá, že rozvoj regionu bude i nadále založen na výrobě, zejména na průmyslu. Vzhledem ke změnám prostředí pro ekonomický rozvoj v posledních letech se však bude jednat o jiná odvětví, jinou formu výrobních podniků a jiný způsob výroby. Krizi původní výroby, která tu existovala přibližně do roku 1990, způsobily strukturální změny českého hospodářství, nutnost jeho přizpůsobení konkurenčnímu prostředí a s tím související nástup levnějšího spotřebního zboží vyrobeného v zemích s levnou pracovní silou (zejména asijské země).

Rozvoj výroby je v současné době možné založit dvěma způsoby: buď levnou pracovní silou (tzv. „low-road“), nebo vysokou kvalifikací (tzv. „high-road“). Popsaný scénář předpokládá první způsob, k němuž sociálně-ekonomické parametry Frýdlantska jednoznačně směřují a který do značné míry předpokládá příliv investic ze zahraničí a lokalizaci výrobních a montážních závodů bez významnějších oddělení vývoje, managementu apod. Výhodou takového způsobu je poměrně rychlé řešení nejpálčivějších problémů (snížení míry nezaměstnanosti, vznik nových pracovních příležitostí, možnost zapojení některých místních subdodavatelů, případně i revitalizace části starých průmyslových zón, tzv. brownfields). Nevýhodou je nestabilita takové investice v čase, což může přinést zavření nového závodu a jeho přemístění za ještě levnější pracovní silou, a tedy opětovný růst nezaměstnanosti, vznik nových „brownfields“ (byť s menšími ekologickými zátěžemi) a krach některých místních subdodavatelů.

Rozvojová vize

Frýdlantsko se v krátké době stane regionem, který opět bude centrem průmyslu. Dosáhne toho přílivem investic zvně regionu, díky nimž v území v krátké době vzniknou místa i pro obyvatele s nižší kvalifikací. Hlavním důvodem pro příliv investic bude levná pracovní síla. Nová, příp. obnovená nebo rozšířená výroba zčásti naváže na průmyslovou tradici regionu, zejména pak v odvětvích zpracovatelského průmyslu. Průmyslové lokality se lokalizují částečně v nových lokalitách, částečně v někdejších průmyslových areálech. Ve struktuře obyvatelstva nedojde k výraznějším změnám, růst počtu pracovních míst zastaví populační úbytek regionu.

Scénář

Stagnující sociálně-ekonomický rozvoj Frýdlantska spojený s relativně vysokou mírou nezaměstnanosti a nízkými mzdami přiláká na Frýdlantsko několik domácích či zahraničních investorů. Tyto podnikatelské subjekty přijdou na Frýdlantsko kvůli jeho komparativním výhodám, mezi něž kromě zmíněné nízké mzdové úrovně a vysoké nezaměstnanosti patří také dostatek dělnických profesí, především těch s nižší kvalifikací. Od toho se bude odvíjet charakter výrob, které investoři na Frýdlantsku lokalizují: půjde o jednodušší výroby zpracovatelského průmyslu s relativně nízkou přidanou hodnotou. Nové výrobní závody na sebe navážou subdodávky některých místních podnikatelských subjektů.

Výroba nebude doprovázena lokalizací významnějších řídicích nebo vývojových oddělení investora (ta zůstanou v ústředích daných subjektů). Region se tak stane závislejším na několika málo vnějších subjektech a jejich zájmech, zisky z podnikání budou jen v malé míře zpět reinvestovány na Frýdlantsku (přínosem tedy bude především první investice) a většina z nich poputuje do ústředí investujících subjektů.

V důsledku nových výrobních závodů dojde k poklesu nezaměstnanosti. Příznivě se v tomto směru projeví skutečnost, že poptávaná pracovní místa se budou dobře prolínat s existujícími strukturou pracovních sil. Mzdová úroveň se příliš nezmění, protože nově vzniklá pracovní místa budou převážně pro dělníky s nízkou kvalifikací. Některé nové výroby se lokalizují v bývalých průmyslových zónách a využijí tak tzn. „brownfields“,

většina závodů se však lokalizuje „na zelené louce“, protože je to pro investory snadnější, rychlejší a levnější. Tím se zvýší dopravní zátěž území a lokálně dojde k narušení krajinného rázu.

Po několika letech se část lokalizovaných výrobních kapacit začne rušit a investoři je přemístí do jiných států, případně regionů Česka, které nabídnou ještě levnější pracovní sílu. To způsobí opětovné výkyvy na trhu práce a vznik nových „brownfields“ (byť snadno odstranitelných a s minimálními ekologickými zátěžemi). Část výrobních kapacit v regionu zůstane a může se stát dlouhodobě významnou součástí regionální ekonomiky.

2.4.Scénář 4 - „Udržitelnost“

Pravděpodobnost převážného uplatnění: 15 %

Scénář udržitelnost také chápeme jako variantní málo intenzivní rozvoj oblasti zaměřený na širokou škálu jednotlivých drobných sociálních a ekonomických aktivit v regionu s cílem zajištění stabilizace populace, stabilizace pracovních příležitostí a drobných možností rozvoje především v největších obcích regionu (Frýdlant, Hejnice, Nové Město p. Smrkem, Jindřichovice, Raspenava, Lázně Libverda). Scénář je založen na podpoře drobných ziskových i neziskových aktivit organizovaných zdola místními obyvateli a s cílem zachovat sociální, ekologickou i ekonomickou udržitelnost regionu. Scénář tedy předpokládá rozvoj takových aktivit, které zajistí dlouhodobou ekonomickou prosperitu regionu a současně přispějí také k rozvoji sociálního a kulturního prostředí a ke zlepšení nebo alespoň „nezhoršení“ stavu životního prostředí.

Je zjevné, že současná sociálně-ekonomická charakteristika Frýdlantska příliš nenahrává naplnění tohoto scénáře. V regionu dosud nejsou významná odvětví, která by výše uvedené požadavky splňovala, tedy šetrné zemědělství, lehká výroba, řemesla, služby nebo měkké formy cestovního ruchu. Region v tomto nemůže vycházet ani ze svých tradic a historie.

Uvedený scénář vyžaduje (a současně zpětně umožňuje) především zásadní posílení regionální spolupráce mezi subjekty veřejné správy, neziskovými organizacemi a podnikateli a posílení vzdělanostní úrovně a kvalifikace obyvatel.

Rozvojová vize

Frýdlantsko se stane regionem postaveným na rozvoji většího počtu odvětví, přičemž žádné z nich nebude výrazněji dominovat. Rozvíjet se bude především šetrné zemědělství, měkké formy cestovního ruchu, lehká výroba a služby. Region využije svých kulturních tradic v rozvoji cestovního ruchu a přeshraniční spolupráce. Díky tomu se bude bez výrazných zvrátů rozvíjet také místní sociokulturní prostředí a kvalita životního prostředí a krajiny se stane dlouhodobě udržitelnou.

Scénář

Na Frýdlantsku vznikne silný subjekt sdružující subjekty místní samosprávy, státní správy, podnikatele, neziskové organizace a další organizace. Subjekt začne koordinovaně a se snahou o dlouhodobou udržitelnost koordinovat rozvoj regionu. Zásadním způsobem se posílí také přeshraniční spolupráce, např. v odvětvích cestovního ruchu nebo kultury.

Na základě přijatých strategických rozhodnutí bude koordinována zejména regionální nabídka v oblasti cestovního ruchu, zemědělství, služeb a lehké výroby. Budou nalezena odbytiště pro místní výrobky a služby. Region se navenek bude prezentovat jako oblast se zachovalým prostředím a ekonomickými aktivitami, které šetrně využívají převážně místní zdroje. Těmito aktivitami budou různá odvětví služeb, šetrné formy cestovního ruchu (lázeňství, poznávací turistika, venkovská turistika, pěší turistika, agroturistika apod.),

zemědělství orientované na ekologickou a převážně extenzivní výrobu a drobnější průmyslová a řemeslná výroba.

Popsaný strategický směr rozvoje nepřinese v prvních letech výraznější pozitiva, např. snížení nezaměstnanosti. Teprve později dojde k ekonomickému rozvoji založenému na diverzifikované ekonomické základně, růstu malého podnikání a s tím související stabilizaci sociální skladby obyvatel. Rozvoj regionu však bude poměrně silně závislý na výkyvech české ekonomiky - v případě ekonomických propadů budou v první řadě postiženi především drobnější podnikatelé, zejména pak v nevýrobním sektoru.

2.5.Scénář 5 - „Periferie“

Pravděpodobnost převážného uplatnění: 35 %

Níže popsaný scénář předpokládá další pokračování a prohloubení nepříznivých procesů, které již v současnosti na Frýdlantsku probíhají. V případě, že region neprožije zásadnější rozvojový impluz nebo změnu, je právě tento scénář nejpravděpodobnější ze všech. Frýdlantsko totiž má většinu předpokladů pro to, aby se stalo periferním regionem s řadou negativních a několika pozitivními dopady. Mezi nimi jsou významné především fyzická izolovanost území odděleného Jizerskými horami, nedostatečná prostupnost Jizerských hor pro silniční i železniční dopravu, nastupující úbytek počtu obyvatel, stárnutí obyvatelstva, nízká vzdělanostní a kvalifikační úroveň obyvatel, strukturální problémy místní ekonomiky a nízká ekonomická úroveň a obdobné ekonomické problémy přilehlých zahraničních regionů v Polsku a Německu.

Scénář je částečně opakem scénáře č. 4 „Udržitelnost“. Předpokládá pozvolný úpadek regionu, který teprve ve svém důsledku může stimulovat nový rozvoj regionu založený na jiných ekonomických odvětvích.

Rozvojová vize

V regionu budou v následujících letech pokračovat některé nežádoucí trendy spojené s jeho periferností. Bude ubývat obyvatel, dojde ke zhoršení jejich věkové struktury, vzdělanostní úroveň se nebude zlepšovat, což bude znamenat další zaostávání ve srovnání s jinými regiony. Region se bude dlouhodobě potýkat s nezaměstnaností, nárůstem sociálně-patologických jevů a zhoršováním fyzického stavu území. Další, pozvolný rozvoj regionu nastane až v delším časovém horizontu a bude založen na růstu nových odvětví, která vzniknou jako odpověď na „destrukci“ regionu (neustále se prohlubující propad se jednou musí zastavit) a na možnostech podpory problémových regionů z veřejných finančních zdrojů.

Scénář

Frýdlantsko se stane typickým příkladem oblasti s postupující „periferizací“, která již nyní probíhá. Ztráta atraktivity regionu a jeho odlehlost způsobí snižování počtu obyvatel, a tom především v důsledku stěhování za prací a lepšími životními podmínkami. Odcházet budou především mladší a vzdělanější obyvatelé. Tím se urychlí procesy stárnutí obyvatelstva, snížení míry ekonomické aktivity v regionu a stagnace vzdělanostní struktury obyvatel (zatímco v jiných regionech Česka se vzdělanostní úroveň bude pozvolna zvyšovat). Prohloubí se strukturální potíže, nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce a ekonomická nekonkurenceschopnost části místních podnikatelských subjektů. Objeví se sociální problémy, např. relativní chudoba a zvýšení výskytu sociálně-patologických jevů. Úpadek se projeví i na fyzickém stavu a vzhledu měst a obcí, který bude rovněž stagnovat. Stávající ekologické zátěže nebudou řešeny a stanou se tudíž významným problémem.

Frýdlantsko se stane jedním z výrazně problémových regionů Česka. Vyřešení některých problémů bude možné díky českým, případně evropským dotačním titulům, které se při rostoucí problémovosti regionu stanou pro subjekty na Frýdlantsku dostupnějšími. Tyto dotační tituly podpoří zejména infrastrukturu a vybavenost měst a obcí nebo kvalifikaci místních obyvatel.

Opětovný rozvoj regionu však reálně nastane až ve chvíli, kdy Frýdlantsko bude natolik zaostávajícím regionem, že se podnikatelským subjektům vyplatí sem investovat např. z důvodu velmi nízkých cen nemovitostí nebo pracovních sil. V důsledku zániku některých předchozích podnikatelských aktivit a vzniku aktivit nových dojde k zásadnější proměně ekonomické struktury regionu. S určitým časovým odstupem bude následovat proměna sociální. Odlehlejší oblast s levnými nemovitostmi a relativně zdravým prostředím přiláká některé nové obyvatele a těm stávajícím se přestane vyplácet odchod mimo Frýdlantsko. To umožní v řádu desítek let opětovný ekonomický růst založený na modernějších a progresivnějších aktivitách.

3. Příležitosti a hrozby jednotlivých scénářů

Níže uvedené příležitosti a hrozby se váží k jednotlivým scénářům formulovaným v předchozích kapitolách. Příležitosti ani hrozby nejsou seřazeny podle významu či důležitosti. Vychází z nich návrh opatření, která mohou zvýšit pravděpodobnost naplnění jednotlivých scénářů (viz následující kapitola).

Scénář 1 - „Turistika“

příležitosti: o růst počtu pracovních míst o vznik nové dopravní infrastruktury o posílení image regionu a informovanosti o něm o růst ekonomické úrovně a zaměstnanosti zejména v jižní a jihovýchodní části území o multiplikační efekt vyplývající ze spolupráce místních ekonomických subjektů o rozvoj doplňkových služeb cestovního ruchu o mírný růst příjmů místních rozpočtů v důsledku vyššího počtu ubytovaných turistů o snížení sezónnosti zatížení území a sezónnosti pracovních příležitostí o příliv nových obyvatel (spíše ale díky druhému bydlení)	hrozby: o narušení původního sociálního prostředí, „odosobnění“ regionu - investice do infrastruktury by realizovali pravděpodobně investoři bez hlubšího vztahu k regionu o narušení některých složek životního prostředí (zejména rozšířením infrastruktury) o růst sezónnosti zatížení území a sezónnosti pracovních příležitostí o růst zátěže technické infrastruktury a infrastruktury občanské vybavenosti (navíc časová koncentrace zátěže) o růst zatížení dopravní infrastruktury vč. parkovacích míst o tlak na výdajovou stránku veřejných rozpočtů (nutnost investic do infrastruktury) o rozevírání nůžek mezi „lyžařskou“ jižní a jihovýchodní částí a zbývajícím územím Frýdlantska o závislost na relativně úzké cílové skupině návštěvníků o pokles potenciálu pro formy cestovního ruchu neslučitelné s masovým zimním turismem o nárůst skupiny nových, dočasných obyvatel, kteří se budou podílet na využívání území, ale nebudou pečovat o jeho budoucnost o vysoká ekonomická závislost na příznivých sněhových podmínkách v relativně teplejší klimatické oblasti o odliv zisku mimo území nebo koncentrace zisku na malé území a mezi několik málo subjektů

Scénář 2 - „Předměstí“

příležitosti: o zlepšení dopravní obslužnosti o snadnější integrace veřené dopravy o růst zaměstnanosti ve vazbě na libereckou aglomeraci o stabilizace struktury obyvatel, příliv mladšího, vzdělanějšího obyvatelstva o zlepšení fyzického vzhledu měst a obcí o růst ekonomické úrovně regionu	hrozby: o narušení krajinného rázu novou výstavbou o sociální pnutí mezi původními a novými obyvateli o zvýšení dopravní zátěže území o zhoršení některých složek životního prostředí, zejména kvality ovzduší o rozvoj bydlení izolovaný, bez vazby na socioekonomickou sféru území o posílení funkce bydlení na úkor jiných funkcí území (vznik „noclehárny“) o zhoršení bezpečnosti - suburbánní zóny jsou přes den často opuštěné, podle zkušeností z příhraničních obcí hrozí vykrádání

Scénář 3 - „Výroba“

příležitosti: o rychlý růst zaměstnanosti a počtu pracovních příležitostí o poměrně rychle se dostavující ekonomický růst o udržení průmyslové tradice o potenciál pro využití místních zdrojů (subdodavatelé) a a spolupráci místních ekonomických subjektů o možnost využití a revitalizace brownfields o relativní soulad mezi nabídkou pracovních příležitostí a současnou strukturou pracovních sil	hrozby: o zvýšení dopravní zátěže území o narušení krajinného rázu novou výstavbou o uzavření výroby (přestěhování za levnější pracovní silou), ztráta pracovních míst a růst nezaměstnanosti o zaměstnanost v méně kvalifikovaných profesích s nízkými příjmy o příliv zahraničních zaměstnanců ze zemí z levnější pracovní silou - sociální (národnostní) napětí o nízká diverzifikace ekonomické základny (hlavním, téměř jediným konkurenčním faktorem je levná pracovní síla) o prohlubující se závislost na prosperitě několika větších výrobních podniků o nestabilita, závislost na vnějších zájmech a zdrojích o odliv zisku mimo území o nezájem místních obyvatel o práci, tzn. problém nezaměstnanosti nebude vyřešen ani krátkodobě

Scénář 4 - „Udržitelnost“

příležitosti: o růst kvality životního prostředí o růst drobného, malého, příp. středního podnikání o diverzifikace ekonomické základny o ekonomický růst založený na kvalitě a dlouhodobé udržitelnosti o stabilizace sociální skladby obyvatel o růst významu udržitelných druhů dopravy o zvýšení významu přeshraniční spolupráce, faktický zánik hranice jako bariéry o vyšší míra využití místních zdrojů doprovázená rozvojem multiplikačních efektů	hrozby: o netrpělivost místních obyvatel - ekonomický růst není okamžitý, ale dostaví se s odstupem o přehnaná krátkodobá očekávání o skepse místních obyvatel - „nechceme žít ve skanzenu“ o náchylnost k problémům v případě krizí, které postihnou menší firmy (a zvláště v sektoru služeb) nejdříve a nejvíce o obtížná zaměstnatelnost osob s nízkou kvalifikací, kterých je v regionu velký počet - rozevírání sociálních nůžek o orientace zemědělské a další produkce na dotační politiku - nestabilní zázemí pro místní udržitelnou ekonomiku

Scénář 5 - „Periferie“

příležitosti: o „lěčba šokem“ - destrukce vytváří prostředí pro nový růst založený na progresivnějších aktivitách o možnost razantní proměny ekonomické a sociální struktury regionu o dotační politika zaměřená na podporu strukturálně postižených oblastí	hrozby: o zhoršení věkové skladby obyvatel o zhoršení vzdělanostní struktury obyvatel o vylidňování území (navíc odchod zejména schopnějších lidí) o prohloubení strukturálních ekonomických problémů (nezaměstnanost, úpadek výrobních odvětví) o nárůst sociálně-patologických jevů o růst perifernosti území o zhoršení fyzického stavu obcí o zvýšení výskytu bodových ekologických zátěží o nezáměr o péči o území (prioritou se stanou „naléhavější“ problémy) o závislost na vnějších dotačních zdrojích

4. Možnosti intervencí místních subjektů veřejné správy

V následujících odstavcích jsou popsány možné intervence, které přispívají ke zvýšení pravděpodobnosti naplnění jednotlivých scénářů (s výjimkou scénáře č. 5, který je převážně „úpadkový“ a nemá smysl tedy navrhovat intervence pro jeho naplnění).

U každého scénáře je navrženo několik cílů. V rámci těchto cílů jsou pak navržena a stručně popsána možná opatření přispívající k jejich naplnění. Cíle jsou číslovány, opatření jsou pak označena podle příslušnosti k jednotlivým cílům (např. 1.2. je druhé opatření u prvního cíle). U opatření jsou navrženi také garanti, tedy subjekty, které by takové opatření nejspíše měly realizovat. Opatření jsou jako návrh vycházející ze zkušeností zpracovatele a ze závěrů zjištěných v předchozích částech této studie ponechána v obecnější rovině s tím, že případné rozpracování a doplnění návrhů je již úkolem pro místní subjekty, zejména pro veřejnou správu.

4.1. Scénář 1 - „Turistika“

Klíčové cíle scénáře

1. Zajištění propagace regionu jako místa pro možnost aktivního trávení volného času
2. Zajištění dopravní infrastruktury pro nástupní místa sjezdového a běžeckého lyžování
3. Zajištění doplňkových aktivit pro návštěvníky regionu v případě nepříznivého počasí

Návrh opatření

1.1. Vytvoření příspěvkové organizace (pracovní název Informační kancelář) v rámci sdružení obcí s cílem zajištění propagace regionu, poskytování turistických informací, zprostředkování ubytování a zprostředkování dalších služeb v regionu. Tato příspěvková organizace bude reprezentovat region při prezentaci jednotlivých obcí na veletrzích ČR a bude organizovat jednotlivé aktivity v území. Příspěvková organizace je odpovědná za vnější písemnou i vizuální prezentaci regionu, uplatnění korporátní identity v regionu na jednotlivých zařízeních apod. Předpokládaný příspěvek na činnost z veřejných rozpočtů by se měl s rozsahem poskytovaných služeb snižovat.

Garant: sdružení obcí

1.2. Koncentrace informací o službách, ubytování a stravování v Informační kanceláři a vytvoření informačně propojené sítě registrace a poskytování služeb

Garant: obce, jednotliví poskytovatelé služeb

1.3. Vydání propagačních materiálů doplněných o nabídku služeb v oblasti

Garant: obce

1.4. Zapojení dalších aktivních skupin a institucí do integrovaného programu nabídky alternativních možností trávení volného času (kultura, sálové sporty, alternativní zábava apod.)

Garant: obce, provozovatelé, majitelé jednotlivých aktivit

2.1. Posílení dopravní infrastruktury v regionu, zlepšení přístupnosti z oblasti Liberecká (zimní sjezdovost - Albrechtický kopec), posílení dopravní přístupnosti především z oblasti Žitavy a Zhořelce včetně upraveného reklamního značení.

Garant: Krajský úřad, RR NUTS II, možnost dotace z ROP NUTS II

2.2. Vybudování dostatečné kapacity parkovacích míst v prostoru nástupu na lyžařské trasy nebo v prostoru sjezdového lyžování včetně zajištění alternativní kyvadlové dopravy mezi jednotlivými středisky. Cílem je, aby se lyžař na běžkách nemusel vracet ke svému zaparkovanému autu nebo východišti a aby po skončení výletu se mohl veřejnou dopravou dostat zpět na místo ubytování nebo parkování auta.

Garant: obce

2.3. Vytvoření zimní sítě skibusů (letní alternativa cyklobusů), které umožňují propojení jednotlivých zimních středisek s rozhodujícími centry osídlení, koncentracemi rekreačních ubytování a alternativně i s většími městy v okolí (Liberec, Jablonec, Žitava, Zhořelec, v širším rámci Praha, Drážďany, Vratislav [Wrocław]).

Garant: sdružení obcí

3.1. Vytvoření sítě doplňkových služeb a atrakcí. V klíčových lokalitách Frýdlantského výběžku je nutné vytvořit doplňkovou síť sportovních, kulturních, zábavních zařízení, které mohou sloužit jako centrum pro aktivní trávení volného času v době nepříznivého počasí. Za potenciální centra lze považovat: Nové Město pod Smrkem - zábava, sport, Frýdlant - kulturní aktivity (využití zámku) a alternativně i Hejnice nebo Lázně Libverda.

Garant: veřejná správa

3.2. Nabídka drobné sportovní nebo relaxační aktivity spojená s ubytováním (sauna ...)

Garant: majitelé ubytovacích zařízení, obce

3.3. Nabídka netradičních aktivit pro trávení volného času v jednotlivých lokalitách (jízda na čtyřkolkách, pronájem sněžných skútrů, sánkařské dráhy, dětské dráhy, dětské lyžařské školičky apod.)

Garant: obec, nájemce - majitel lyžařského centra

3.4. Zajištění doplňkových servisních služeb pro lyžaře - půjčovna lyží, servis lyží, půjčovna dalších doplňků.

Garant: majitelé - nájemci areálů a další podnikatelé, obce

4.2.Scénář 2 - „Předměstí“

Klíčové cíle scénáře

1. Rozvoj bydlení ve vybraných obcích
2. Rozvoj dopravní a technické infrastruktury

Návrh opatření

1.1. Příprava územního plánu (územních plánů). Pro rozvoj bydlení je klíčové především připravit kvalitní územní plán, který na jedné straně umožní rozvoj investorské činnosti v ucelených celcích v prostoru podél silnice I/13 a současně umožní i regulovat nevhodný rozvoj rozptýlené (nekoncentrované) výstavby na dalších plochách v okolí sídel (urban sprawl).

Garant: obec

1.2. Zajištění volných ploch pro bydlení. Dalším krokem je zajištění nabídky volných ploch pro bydlení a jejich prezentace jak v rámci širšího regionu tak i v rámci širšího území. Nabídka by měla směřovat pouze na ucelené plochy pro bydlení s možností výstavby většího počtu RD nebo řadových domů a nebo na jednotlivé RD v rámci takto ucelené plochy.

Garant: developer, obce - možnost sjednocení pozemků jednání s majiteli pozemků

2.1. Příprava sítí lokální dopravní a technické infrastruktury. V lokalitách soustředěné výstavby je nutné připravit sítě technické a dopravní infrastruktury. Zatímco výstavbu těchto sítí v lokalitě výstavby je v odpovědnosti investora - developerů, výstavba sítí v obcích, příprava napojení nebo posílení páteřních sítí a koncových (zdrojových) zařízení je často nutné zajistit ve spolupráci mezi obcí a investorem výstavby.

Garant: obce ve spolupráci s investorem

2.2. Posílení kapacity dopravní sítě. Stejně tak je nutné zajistit posílení dopravních tahů v obci mezi lokalitami nové výstavby a centrem obce nebo páteřními komunikacemi. A to jak pro osobní dopravu tak i pro pěší nebo cyklistickou dopravu.

Garant: obce ve spolupráci s investorem

4.3.Scénář 3 - „Výroba“

Klíčové cíle scénáře

1. Nabídka nyní nevyužitých brownfields
2. Nabídka nových ploch pro lehkou strojírenskou výrobu

Návrh opatření

1.1. Vyjasnění majetkových vztahů u brownfields. Ve větších obcích, kde došlo k částečnému nebo úplnému úpadku průmyslové výroby, jsou nyní nevyužívané staré průmyslové budovy a areály - brownfields, které jsou často ve velmi složitých vlastnických vztazích a s předpokládanou ekologickou zátěží území. Obec by měla aktivně vstoupit do jednání mezi bankami a zbytkovými majiteli areálů a pokusit se tento areál získat do vlastnictví obce a tím i sjednotit nebo vyjasnit vlastnické vztahy z tomto území.

Garant: obce

1.2. Sanace ekologických zátěží. Po vyjasnění vlastnických vztahů je nutné následně odstranit ekologické zatížení území a především vyřešit staré skládky, nebo jiná potenciální ohrožení přírodního prostředí. Tato řešení lze velmi účinně provádět například s podporou fondů EU (OP ŽP)

Garant: obce, majitel areálu

1.3. Prodej revitalizovaných brownfields. Vlastnicky vyjasněný a nebo dokonce vlastnicky sjednocený areál bez ekologické zátěže a hrozby lze následně znova nabídnout zahraničním nebo domácím investorům buď ve formě dlouhodobého pronájmu nebo prodeje. Cílem je zajistit v obci takovou výrobu, které bude pokud možno zajišťovat vyšší přidanou hodnotu. Nelze doporučit jednoduché výrobní montované areály, které jsou zaměřeny na skladování a distribuci jinde vytvořeného zboží. Takové areály mají tendenci ihned po využití výhod spojených s příchodem kapitálu znova odejít a hledat svoje umístění v dalších lokalitách nebo zemích s rozvíjející se ekonomikou.

Garant: obce, majitel areálu

2.1. Posouzení vhodnosti budování nových průmyslových zón. Kromě potenciálního využití starých průmyslových areálů je možné zajistit rozvoj podnikatelských aktivit i prostřednictvím budování nových průmyslových areálů. Při uplatnění tohoto opatření je nutné dobře prověřit v územním plánu vhodnost vybudování průmyslového areálu a to jak z hlediska umístění potenciálního výroby tak i z hlediska dopravního napojení a s tím spojené zátěže.

Garant: obce

2.2. Zajištění strategického přístupu při rozvoji obcí. Při umístění nových výrobních areálů je nutné zajistit úzkou spolupráci mezi podnikatelským subjektem a jeho majiteli a obcí při společném strategickém rozvoji lokality a obce.

Garant: obce + investor

4.4.Scénář 4 - „Udržitelnost“

Klíčové cíle scénáře

1. Rozvoj zemědělského podnikání
2. Rozvoj společenských aktivit
3. Rozvoj malého podnikání a mikropodnikání v regionu
4. Přeshraniční spolupráce

Návrh opatření

1.1. Podpora neproduktivních a extenzifikačních programů zemědělských závodů včetně péče o krajinu, budování cest a volné zeleně v krajině. Většinu jednotlivých kroků lze podporovat prostřednictvím Programu rozvoje venkova

Garant: zemědělstí podnikatelé ve spolupráci s obcemi

1.2. Rozvoj alternativních výroby a zpracování zemědělské produkce, budování biospaloven nebo dalších zdrojů energie na bázi obnovitelných zdrojů

Garant: majitelé pozemků, zemědělstí podnikatelé, obce

2.1. Rozvoj aktivit pro starší obyvatele. V první skupině se jedná o aktivity pro starší obyvatele regionu - seniory, které by měly být zaměřeny především na jejich integraci do občanského a společenského života v obci a možnost využití jejich znalostí o historii a tradici v kraji nebo v obci.

Garant: obce, sdružení obcí,

2.2. Rozvoj aktivit pro mladší obyvatele. Dále je vhodné zaměřit podporu a pozornost na mladé obyvatele v regionu ve věku teenagerů a případně na mladá manželství s cílem budovat v této generaci vztah k místu svého trvalého bydliště. Vhodné je podporovat především společenské a kulturní aktivity mladých obyvatel v regionu a pro region nikoliv akce krajského nebo národního charakteru.

Garant: obce, sdružení obcí,

2.3. Rozvoj aktivit pro ženy. Třetí skupinou obyvatel, na kterou by měla být zaměřena pozornost, jsou ženy ve středním věku. Tato generační skupina je v případě nízkého vzdělání velmi náchylná k rychlé ztrátě pracovních příležitostí a vzhledem k omezenější mobilitě má i horší postavení na trhu práce. Proto je vhodné ze strany obcí podporovat společenské nebo sociální aktivity zaměřené na tuto generační skupinu.

Garant: obce, sdružení obcí,

3.1. Podpora malého podnikání a mikropodnikání by měla být zaměřena především na velmi malé podniky a provozovny, služeb nebo jednotlivou řemeslnou výrobu tak, aby došlo k postupné stabilizaci této skupiny a tím i nabídky služeb v regionu.

Garant: obce

3.2. Zajištění nabídky prostor pro malé podnikání a mikropodnikání. Obec by měla zprostředkovat jednotlivým malým podnikům a mikropodnikům výhodnější nabídky nebytových prostor k podnikání nebo nabídky prostor pro poskytování jednotlivých služeb.

Garant: obce

4.1. Rozvoj regionální spolupráce v prostoru Trojmezí je založen na vzájemně obohacující mezinárodní spolupráci. Tato spolupráce nesmí být vedena v podobě formálních výměn delegací, ale skutečně vzájemně výhodné nabídky služeb a činností, které mohou jednotlivé obce zajistit nebo zprostředkovat.

Garant: obce

4.2. Mezinárodní výměna by měla být dále založena na společných projektech, které jsou realizovány na všech třech stranách hranic a mohou čerpat prostředky na tyto činnosti z OP Přeshraniční spolupráce.

Garant: Obce a další partneři projektů

4.3. Spolupráce podnikatelů při vytváření společné nabídky nebo společného produktu uplatnitelného na všech třech stranách hranice.

Garant: místní podnikatelé, podpora ze strany obcí